Фермăсене хĕле епле хатĕрленине тĕрĕслетпĕр

Ĕçлекен валли йывăрлăх çук

Вăхăт хура кĕркунне еннелле сулăнма пуçларĕ те çак эрнере район шайĕнче йĕркеленĕ комисси хуçалăхсенче общественная выльăх-чĕрлĕх фермисене хĕле епле хатĕрленине палласшăн тухрĕ. Тĕрĕслевĕн пĕрремĕш кунĕнче 24-мĕшĕнче Суворов ячĕпе хисепленекен хуçалăхран.

Çу кунĕсенче дезинфекциленĕ тата шуратса илем кĕртнĕ сарайсенче Анаткассисемпе Çатракассисем паян 487 пуç мăйракаллă шултра выльăх тытаççĕ. Вĕсенчен 200 пуçĕ

Суворов ячĕпе хисепленекен тата “Чемеево” ял хуçалăх производство кооперативĕсем кавир çинче пулчĕç.

Тĕрĕслевĕн хумĕ малтанах Суворов ячĕпе хисепленекен ял хуçалăх производство кооперативне пырса кĕчĕ. Халăх каларăшĕнче вăрăм çула тухсан тĕл пулнă пĕрремĕш çын çул ăнăçлăхĕпе кăнттамлăхне палăртать тет те халăх сăмахлăхĕ асăннă хуçалăхăн Çатракассинчи ĕне тата сысна фермисене çитсен эпир хамăрăн çул çинче йывăрлăхран хăраман, ĕçчен те малашлăха пăхакан çынсене тĕл пултăмăр. Чун савăнчĕ, нумай хуçалăхсенчи курăмлă çитменлĕхсем хушшинче пĕр пĕлĕт айĕнчех Çатракассисемпе Анаткассисем малтуртăмлă ĕçлени алă усмасан ÿсĕм çулĕ никамшăн та айккинелле пулманнине кăтартĕ.

Вылькăх-чĕрлĕх отраслĕн аталанăвĕ – кашни хуçалăх экономикинех тĕреклетмелли çулйĕр. Юлашки вăхăтра сĕт хакĕ сĕрмелли-çунтармалли материалсен хакĕпе танлашса пыни, аш хакĕ ÿсни, çĕршыв ял хуçалăхне аталантарасси çине çаврăнса пăхни вылькăх-чĕрлĕх отраслĕ çине тимлĕрех пăхма ыйтма пуçларĕ. Малалла пăхакан хуçалăхсем çапла тăваççĕ те. Çитес хĕл кунĕсенче вылькăхсен йышне тивĕçлĕ шайра сыхласа хăварасси тата продукци илессине тивĕçлĕ шайра тытасси – вĕсен паянхи тĕп тĕллевĕ. Çакна ĕненсе тата ăна пурнăçлассишĕн тимленине курса тухрăмăр эпир сентябрĕн

сумалли ĕнесем, пăруламалли тынашкисем 18 пуç, çулталăкран иртнĕ тынасем 72 пуç, 6 – 12 уйăхри вылькăхсем 44 пуç, пĕчĕк пăрусем 98 пуç тата вăкăрсем 40 пуç. Хуçалăхăн тĕп зоотехникĕн сăмахĕсемпе кооператив вылькăхсен кĕтĕвне хĕл каçа чакарма шутламасть те. Вĕсем валли хатĕрленĕ 415

тонна утă, 2150 тонна силос, 550 тонна тырă вылькăхсене тивĕçлĕ шайра хĕл каçарма, тырăсăр пуçне, çитес пымалла. Хĕле çапла хатĕрленни сĕт сăвасса та, ÿт хушасса та хĕл кунĕсенче çуллахинчен палăрмалах чакарса яма памастех тесе шутлать Г. Васильева тĕп зоотехник. Пĕлме: хуçалăх çулахи 3 уйăхра вăтамран пĕр ĕне пуçне талăкра 14,8 килограмм сĕт сунă. Ĕнесем массăллă пăрулас умĕнхи вăхăт сыхарнă май сăвăм паян 10 килограмма

танлашать. Вĕсемпе профилактика ĕçне тусах тăнăран тата апат çителĕклĕ пулнăран çулталăк вĕçленнĕ тĕле сăвăм ÿсесси пирки кунта пĕр иккĕленÿ те çук.

Уйрăм сăмах сыснасем пирки. Çывхаракан хĕл кунĕсенче кунта та вылькăхсен йышне чакарасси пирки калаçу çук. Паян хуçалăхăн сарайĕсенче 1500 пуçа яхăн сысна. Вĕсенче тĕп амасем 80 пуç тата тĕрĕслемелли амасем 49 пуç. Çак йышран тата 9 аçаран пĕр пуç та аша каймĕ тесе çирĕплетеççĕ хĕл кунĕсем çывхарнă май хуçалăхăн вылькăх-чĕрлĕхĕ патĕнче ĕçлекенсем.

Хуçалăхăн кăтартăвĕсем вара общественная вылькăх патĕнче пите хĕретмеллисем мар. Кăçалхи 8 уйăхра самăртма хупнă сыснасем талăкра вăтамран 849 грамм, мăйракаллă шултра вылькăхсем 950 грамм ÿт хушнă. Çапла ĕçлесе çулталăк пуçланнăранпа Суворов ячĕпе хисепленекен ял хуçалăх производство кооперативĕ чĕрĕ виçепе пĕлтĕрхи çак вăхăтринчен 30 тонна ытларах (115 тонна) аш-какай, 240 тонна нумайрах (705 тонна), пĕр ĕне пуçне тивекен вăтам сăвăма унччен çулхинчен 713 килограмм хушсарах (3527 килограмм) сĕт сутнă. Хуçалăх ăратлă вылькăхпа ĕçленĕрен 8 уйăхра Анаткас-

сисем 25 пуç ăратлă тынашка, 283 пуç сысна реализациленĕ. Хаксем тенĕрен, ăратлă тынасен пĕр килограмм чĕрĕ виçи 130 тенкĕпе, сыснасен – 70-80 тенкĕпе (Самар облаçне юлашки тапхăрта сутнă ăратлă 16 аçа килограммшăн 150 тенкĕпе) сутăннă.

– Çакнашкал ĕçе каялла ярас темеспĕрех. Аталанун çĕнĕ çулĕсене шырама ял хуçалăхне аталантарма пăхакан наци проекчĕ те, ĕçлекенсем ответлăха туйни те пулăшать. Ĕçлекенсем тенĕрен, вĕсем пирĕн çитеççĕ. Дояркăсем те, пăру пăхакансем те ылмашăнса канса ĕçлеççĕ. Çулла улăх-çаранта çÿренĕ икĕ кĕтĕве те кĕтÿçсем виççĕн ĕçлесе пĕри канса пăхрĕç, – каласа парать хуçалăхăн тĕп агрономĕ Г. Васильева.

– Ĕç укçи енчен мĕнлерех

вара? – ыйтатпăр хайхискертен. Зоотехникăн хуравĕ хатĕр: вылькăх-чĕрлĕх патĕнче ĕçлекенсен уйăхри вăтам ĕç укçи 3,5 – 4 пин тенкĕпе танлашать, кăтартусем пысăкрах пулсан – ытларах та. Кунта çакна каласа хăварас килет: пурнăçланă ĕçшĕн вăхăтра тивĕçлипе тÿлесен фермăран та çынсем тармаççĕ. Пирĕн тĕслĕхре çу кунĕсенче хуçалăх хăйĕн ĕçченĕсене 1-шер тонна утă хатĕрлесе панă, халĕ 200 тонна тырă валеçет, ĕç укçине вăхăтра тÿлет. Ма ĕçлес мар? Çулла фермăран тислĕк кăларса тасатни те сарайсем таврашĕнчи тирпейлĕх çине витĕм кÿрет. Пĕр тирпейлĕх вара теприне çуратать. Паян хуçалăхри ĕçрен пушаннă водительсемпе тракторисчесем икĕ бригадăна пайланса ферма çивиттийĕсене шиферпа витеççĕ.

– Строительство материалĕсем çитеççĕ те ĕçлеме те кăмăл хушăнать. Сивĕсем пуçланиччен хамăр пуçлана ĕçе вĕçлетпĕрех, – теççĕ алла пурта тытнă водительсемпе трактористсем.

Владимир Алексеев, Владимир Орлов, Николай Вожаров, Геннадий Михайлов çивитти çинче шифер витекенсене (**пĕрремĕш сăн ÿкерчĕк**) циркулярпа хăмасемпе пăрăссем каларса паракан Андрей Архиповпа Олег Албутов (**иккĕмĕш сăн ÿкерчĕк**) ĕç материалĕсемпе тивĕçтерсех тăраççĕ.

Тепĕр бригада вара эпир пынă тĕле ишĕлсе аннă стенана купаласа пĕтернĕччĕ.

– Стенасем юсамалли татах пур-ха та вĕсене те уяр кунсенче хĕле хатĕрлесе çитерес тесе тăрăшатпăр, – терĕç калаçăва хутшăнсан Алексей Гордеев, Геннадий Иванов, Иван Николаев, Иван Дмитриев, Владимир Орлов, Владислав Архипов (**виççĕмĕш сăн ÿкерчĕк**).

Çапла, Суворов ячĕпе хисепленекен хуçалăхра фермăсене хĕле хатĕрлессипе çанă тавăрса ĕçлеççĕ пулсан, çырма урлă вырнаçнă “Чемеево” пĕрлешÿллĕ хуçалăхра çакна çирĕплетсе калама йывăр. Сысна фермине хĕле кăшт йĕркеллĕрех хатĕрленĕ пулсан, Çĕмĕртлĕх Чемейри ĕне фермине вĕçĕ-хĕррисем пуçланнă кăна. Строительсен бригади эпир пынă кун чÿречесене тата алăксене юсассипе ĕçлетчĕ. Ку ĕçе вĕсем тепĕр 10 кун хушшинче вĕçлеме пултарни пирки каларĕç. Анчах кунта çакăнпах ĕçсем вĕçленмеççĕ. Фермăра ĕçлекенсем çукки хĕле хатĕрленес ĕçсене пысăк ура хурать.

– Хĕле хатĕрленсе пĕтеретпĕрех. Сарайсене те вылькăхсемсĕр хăвармастпăр, анчах... – чарăнчĕ хуçалăх ертÿçи Н. Петров. Çапла, татса паман ыйтусем нумай. Çавăнпах-тăр фермăна çынсем те пымаççĕ. Тислĕк кăлармалли транспортер ĕçлет, шыв системи юсавлă, юсавçăсем сарайĕнче, анчах сарай пуçĕнчи тислĕк кăлармалли прицеп тислĕк тыткăнне лекни, унтах юнашар чĕркуççи çÿллĕш тислĕк пуçтарăнса кайни, тулта çÿрекен ĕнесем тислĕк шывĕ ĕçни, апат кăртăнкăрах пулни чылай шухăшсем çуратать, хĕл йывăр килессе систерет...

Рейд бригади:
Н. ЯКОВЛЕВ, патшалăхăн районти тĕп ветеринари инспекторĕ;
Э. САВЕЛЬЕВ, вылькăх чирĕсемпе кĕрешекен районти станцин вылькăх тухтăрĕ;
А. БЕЛОВ, район хаçачĕн ял хуçалăх пайĕн ертÿçи.

Вулакан пултарулăхĕ

Ал сулмасть

Автортан. Хамăн паянхи хайлавăма 82 çулхи юлташăма, Муркаш районне тивĕçлĕ шая çĕклессишĕн çĕрне-кунне пăхмасăр тимленĕ Сергей Афанасьевич АФАНАСЬЕВА халаллатăп. Канашри финанспа экономика техникумне вĕренсе пĕтернĕскер, Тăван çĕршыва фашистсем килсе кĕрсен фронтра вĕсемпе çапăçрĕ. Çĕнтерÿ хыççăн Муркаш енре тĕрлĕ ответлă ĕçсенче вăй хучĕ. Ытларах ырăпа “Сеятель” хуçалăха 1959 –1977 çулсенче ертсе пынипе палăрчĕ, халăх асĕнче юлчĕ. 1984 çулта ăна “Чăваш АССР-ĕн тава тивĕçлĕ ял хуçалăх ĕçченĕ” хисеплĕ ят пачĕç. 1966, 1975 çулсенче Ĕçлĕ Хĕрлĕ Ялав орденĕсене, 1971 çулта Ленин орденне, 1985 çулта Отечественнăй вăрçăн 2-мĕш степень орденне тивĕçнĕ юлташăма пĕрре мар Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн Президиумĕн Хисеп грамотисемпе наградăларĕç. Хастар ветеран паян та пурнăç опытне çамрăксене парасси çине алă сулмасть.

Маттур Сергей вăхăтра
Колхоз пуçлăхĕ пулса,
Ĕçĕпеле таврара
Ырă ятпа палăрса.
Паян кун та вăл манмасть
Хăй ĕçленĕ вăхăта.
Колхоз çинчен çеç калать
Тĕл пулсассăн урамра.
Мухтанмалăх ĕçĕсем
Унăн пулнă чăнах та.
Пурне те аса илсен –
Юмахри пек, тупата.
Икĕ арман юнашар
Шурă çăнăх авăртса.
Ăшă шывпа, душпала
Мунча кĕрсе савăнса.
Фермăсенче тап-таса
Халатсемпе çÿресе.
Ату хывса пушмакпа
Ĕçлекенĕсем утса.
Шкулсем туса çĕнĕрен
Пуçлăх тăрăшнипеле.
Пилĕк хутлă çурт лартса:
Çамрăксен пурăнмалла!
Тыра-пулă тухăçпе
Малта пулнă Чемейсем.
Начар мар çĕр улмипе
Палăрнă ун чух вĕсем.
Автопаркĕ, клубĕсем –
Веçех тунă çĕнĕрен.
Тĕрлĕ чаплă станоксем
Сас панă мастерскойран.
Депутата суйласа
Виçĕ район халăхĕ
Раççей Аслă Канашне,
Шаннă вĕсем Сергее.
Сакăрвуннăра вăл халь,
Пурăнать-ха хăйне май.
Ир тăрсассăн тинкерет,
Шухăшлать, сăнать пĕрмай.

В. ПАВЛОВ.
Турай ялĕ.

Ĕç ветеранĕсем ЧР Президентне, Правительствăна, “Пĕрлĕхлĕ Раççей” партие тав тăваççĕ

“Пирĕн ĕçе шута хуни ватлăха илем кÿрет”,–

çапла пĕтĕмлетрĕç хампа иртнĕ тĕл пулусенче Кашмашра пурăнакан тата Чăваш Республикин Министрсен Кабинечĕн йышăнăвĕпе “ЧР ĕç ветеранĕ” ята малтисен шутĕнче тивĕçнĕ Петр Алексеевич БЕЛОВПА Мария Варсонофьевна ВЬЮШКИНА.

Ватта сума сăвакан хăй те сумлă пулакан. Чăваш Республикин Президентĕпе Правительство тата Патшалăх Канашĕнчи “Пĕрлĕхлĕ Раççей” партин фракцийĕ те çак чăнлăха çывăхра тытнăранах ветерансене, чылай çул ĕçлесе тивĕçлĕ канăва тухнисене социаллă пулăшу парассипе тĕллевлĕ ĕçлени куç умĕнче. Акă уйăх каялла Чăваш Республикин Министрсен Кабинечĕн йышăнăвĕпе республикăри пĕрремĕш йыш хушшинче пирĕн районти 16 çын “ЧР ĕç ветеранĕ” пулса тăчĕç, ĕçре пиçĕхнĕскерсем нумай çул хыççăн “Ĕç ветеранĕ” ята тивĕçекен çăмăллăхсемпе усă курма пуçларĕç.

П.А. БЕЛОВ (сăн ÿкерчĕкре мăшăрĕпе Зоя Павловнапа). “Атте вăрçа кайиччен 5 уйăх малтан çуралнăскер (1941 çулхи сентябрĕн 25-мĕшĕ), пурнăçра атте тесе курайман. Ачаранпах ĕмĕрĕме ял хуçалăх ĕçĕнче ирттертĕм. Çăкăр йывăç çинче çитĕнменнине аван пĕлсе çитрĕм”, – сăмах нумай ваклама юратмасăр калаçать 1966 çулхи октябрĕн 5-мĕшĕнче ял хуçалăхне аталантармалли плансене пурнăçлас тĕлĕшпе активлă ĕçленĕшĕн Чăваш АССР Верховнăй Совет Президиумĕн Хисеп грамотине тивĕçнĕ Петр Алексеевич. Вăл вăхăтра виçĕ çул хĕсметре тăрса таврăннă çамрăк каччă “Свобода” хуçалăхăн 1-мĕш уй-хир бригадин лаша витинче лашасем пăхнă, колхозри комсомол организацийĕн секретарĕ пулнă. Кĕскен, 47 çул ĕç стажĕ арçыннăн 20 çулĕ конюхра иртнĕ.

– 37 лашаран кÿлмелли 24 лаша пулса. Вĕсем куллен ĕçе каятчĕç те урапа-çунасене, ут хатĕрĕсене пăхсах тăма тивĕтчĕ. Пĕрне те юхăнтарман, – тет паян ун хыççăнхи çулсенче çур акипе кĕр акире грузчике нумай вăй хунă, тивĕçлĕ канăва тухичченех сысна фермине ĕçленĕ П. Белов хăй нихăш ĕçрен те юлтăшманнине палăртса.

Пилĕк ача çуратса ÿстерсе 1980 çулта “Ача амăшĕ” медале тивĕçнĕ унăн мăшăрĕ Зоя Павловна сăмахĕсем уйрăмах кĕрере:

– Эпĕ хам пĕччен çитĕннĕрен ачасем йышлă тăванлă пулччăр тесе 5 ача çуратрăм. Çавăншăн чыс тунăшăн çĕршыв ертÿçисене тав. Халĕ çакнашкал тимлĕх мăшăрăм тĕлĕшпе çитрĕ те республика ертÿçисене ыр сăмах çеç калас килет. Раççейре ачасем çуратасси çине пăхма пуçлани те ырă шанăç çуратать. Çапла пултăрччĕ те, – терĕ кăмака умĕнчен зала иртнĕ 70 çулхи анне хăй те, мăшăрĕ те 5 ача çуратса ÿстернĕ хушăра пĕр кун та, çур кун та ĕçрен юлманнине уйрăммăн палăртса.

М.В. ВЬЮШКИНА (сăн ÿкерчĕкре мăнукĕсемпе). “Паян хыçа юлнă пурнăçăма сăнаса пăхатăп та мана зоотехник пулмах турă çырнă пулас. Ара Кашмашри 7 çул вĕренмелли шкул хыççăн пĕр çул колхозра ĕçлерĕм те каллех парта хушшине лартăм. Ĕçлемесĕр пурнăç çуккине ăнланса (1940 çулта çуралнă) 10 класс хыççăн “Свобода” колхозра дояркăра, сыснасене апат пĕçерсе панă çĕрте вăй хутăм. Çырмари çăлтан 100-шер çĕклем шыв йăтаттăмăр. Çак йывăрлăха вĕренсен çăмăллатма пулатех тесе шутласа Мускаври Тимирязев ячĕллĕ ял хуçалăх академине агронома вĕренме кĕрес терĕм. Экзаменсем хыççăн бал çитменнипе манăн кунта çул хупăнчĕ. Хусанти ветеринари институтне документсем патăм – каллех балсем çитеймерĕç. Шупашкарти ял хуçалăх институтĕнче вара зоотехника факультетĕнче ăнăçу пулчĕ”, – аса илет 1961-1966 çулсенче ял хуçалăх институтĕнче ирттернĕ çамрăклăхне Мария Варсонофьевна. Вăл вăхăтри йĕркепе алла диплом илнĕ хĕр 5 çул Ярославль облаçĕнче ĕçлет. Отпуска яла таврăнсан “Свобода” хуçалăх ертÿçи пулнă Анатолий Анисимович Анисимов ку вăхăта опыт пухнă М. Вьюшкинана тăван колхоза ĕçлеме чĕнет. Вара 1971 çултан тытăнса 1996 çул-

чченех вăл “Свобода” хуçалăх зоотехникĕ. Çак тапхăрта колхоз ăратлă вылькăх самăртакан завод пулса тăрать.

– 30 çул хушшинче пĕрре мар ВДНХ-на хутшăнса, кашнинчех медальсене тивĕçсе. Ăратлă вылькăх завочĕ пулнăран пĕр çулхине 2700 пуç ăратлă сысна сутни халĕ те асра. Юлашки çулсенче мăйракаллă шултра вылькăх ĕрчетессипе те ăратлăх линине производствăна кĕртни хуçалăх экономикине татах çирĕплетрĕ, – терĕ калаçăва вĕçленĕ май хăйсен ĕçне хаклани ватлăха илем кÿни çинче чарăнса ЧР Президентне, ЧР Правительствине, Патшалăх Канашĕнчи “Пĕрлĕхлĕ Раççей” партин фракцине тав туса.

А. ПЕТРОВ.